

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ, ЩО ВЖИВАЄ НЕНОРМАТИВНУ ЛЕКСИКУ

О.Л. КАЛАШНИКОВА, К.В. ТАРАНЕНКО

*Академія митної служби України,
Дніпропетровськ, Україна*

Проблема здорового способу життя як соціокультурного феномену набуває особливого значення у перехідні періоди, коли у суспільстві відбувається трансформація системи усталених ціннісних орієнтацій, змінюються пріоритети у виборі змісту діяльності зокрема, і способу життя особистості загалом. З метою запобігання негативному впливу на свідомість молоді інформації, що пропагує пияцтво, тютюнопаління, наркоманію, лихослів'я та випадковий секс, слід ще у підлітковому віці сформувати панівні ціннісні орієнтації здорової людини. Обґрунтована популяризація здорового способу життя надає науковій роботі на тему дослідження механізму аморальної трансформації ціннісних орієнтацій сучасної молоді особливої ваги.

Перші етичні категорії, які засвоює дитина у процесі виховання, – це дихотомія добра та зла. Спочатку не усвідомлюючи, а завдяки навіюванню, у пам'яті зберігається поняття вихованості та чемної поведінки. Одним із найпомітніших порушень уявлень про моральну та аморальну поведінку є підліткова лайка: лексика, яку носії мови сприймають як відразливу, непристойну. Лайка та лихослів'я перебувають поза нормальним стилем спілкування та культурною нормою здорового суспільства. Тому метою дослідження є визначення механізму трансформації ціннісних орієнтацій сучасної молоді, що вживає ненормативну лексику.

Матеріальні і культурні умови, ціннісні орієнтації, позначаються на потребах і інтересах індивіда, на рівні його культури, а також на комунікативній поведінці та виборі нормативних або ненормативних мовленнєвих конструктів. Використання нецензурної лексики досить поширене серед молоді. За психоаналізом, лихослів'я є видом регресивного психологічного захисту. Використання лайки для підлітків є також мотивованим з точки зору психічної розрядки і самоствердження. Хоча на перший погляд лайка – це звільнення почуттів, доведено, що лихослів'я породжує лихослів'я. Ми припустили, що на формування здорової особистості, у тому числі і на стиль її мовленнєвої поведінки, впливають життєві обставини, тому що особистість належить до суспільства, соціальної групи, має певний статус у суспільстві, соціальний стан, і, не маючи можливості піти з цих обставин, формується ними. Для визначення ступеня впливу соціокультурного рівня розвитку групи і особистісних цінностей на специфіку комунікативної мовленнєвої поведінки була використана методика М. Рокича «Ціннісні орієнтації». Система ціннісних орієнтацій визначає змістовну сторону спрямованості особистості і складає основу її відношень до навколишнього світу, до інших людей, до себе самої, основу світогляду і ядро мотивації життєвої активності, основу життєвої концепції та філософії життя.

Дослідження здійснювалося серед студентів Дніпропетровського транспортно-економічного коледжу, Академії митної служби України, а також Державного ВНЗ «Національний гірничий університет». Такий вибір досліджуваних був зроблений передусім з метою урахування якомога ширшого соціального оточення досліджуваних. Загальна кількість осіб, що взяли участь у дослідженні, складала 170 осіб (50 курсантів академії, 50 студентів коледжу та 70 студентів університету) віком від 16 до 22 років (із них 79 хлопців та 91 дівчина). Студенти закладів освіти м. Дніпропетровськ належали до однієї вікової групи (юнацький вік) і мали при вступі до навчальних закладів повну середню освіту. Отже, вони й склали основну та контрольну групи. До основної групи потрапили особи, які після проведеного анкетування, виявили рівень вживання ненормативних лексем більший, ніж тричі на день; контрольну групу склали особи, які не дозволяють собі використання ненормативної лексики, або використовують її не частіше, ніж тричі на день.

Результати застосування даної методики дозволили помітити розбіжності у пріоритетах вибору ціннісних орієнтацій між двома групами. За списком А (термінальні цінності: переконання в тому, що якась кінцева мета індивідуального існування варта того, щоб до неї прагнути) досліджувані з основної групи (вживають ненормативну лексику) віддали перевагу цінностям, орієнтованим на себе – 54,2%, на другому місці – орієнтовані назовні – 26,4%, а соціальне благополуччя хвилює лише 20,4% досліджуваних.

За списком Б (інструментальні цінності: переконання в тому, що якийсь образ дій або властивість особистості є кращим у будь-якій ситуації) досліджувані з основної групи досить великого значення надали цінностям, орієнтованим на досягнення (незалежність, відстоювання власної думки, тверда воля, ефективність у справах, високі запити, раціоналізм) – 31,6% (рис. 1) на відміну від досліджуваних з контрольної групи (не вживають ненормативні лексеми), які поставили їх на останнє місце: їх обрали лише 19,4% досліджуваних цієї групи.

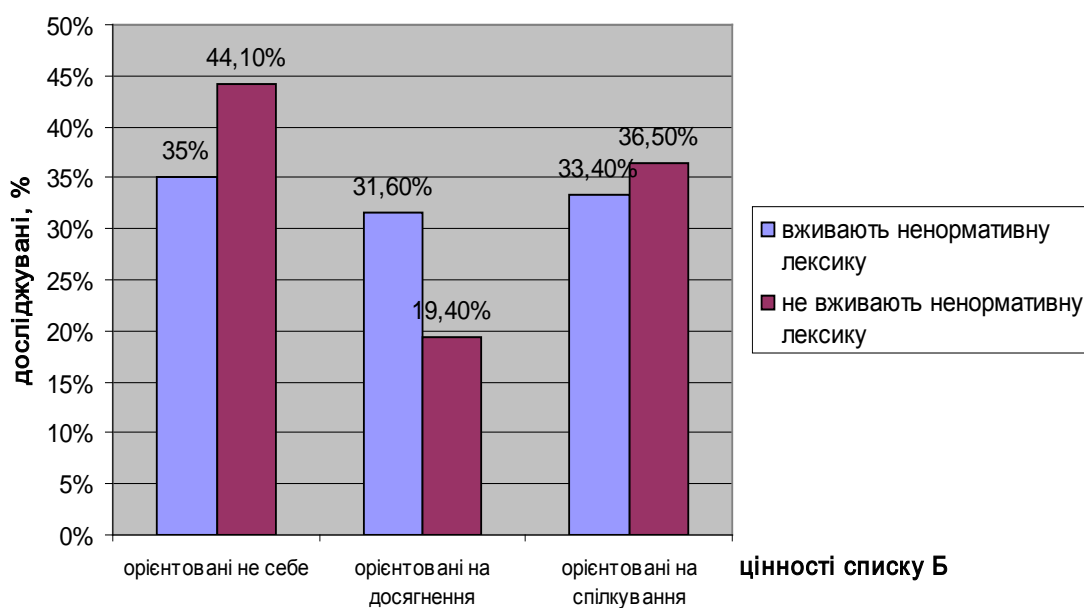

Рис. 1. Пріоритетність вибору цінностей (список Б) досліджуваних обох груп

Отримавши такі показники за списком Б (інструментальні цінності), ми перевірили наявні відсоткові розбіжності статистично. Виявилось, що отримане емпіричне значення статистичного критерію знаходиться у зоні значущості за шкалами цінностей орієнтованих на себе та назовні. Тобто є статистично значущі розбіжності між двома групами досліджуваних, тож можна вважати відмінності за шкалами інструментальних цінностей (акуратність, виконавчість, відповідальність, самоконтроль, терпимість, вихованість, незалежність, відстоювання власної думки, тверда воля, ефективність у справах, високі запити, раціоналізм) показовими для молодих людей, що вживають чи не вживають ненормативні мовні конструкти.

Таким чином, ціннісні орієнтації списку А (термінальні цінності), або цілі, схожі за своєю пріоритетністю в обох групах, а ось методи досягнення цих цілей, тобто інструменти (список Б) у групах різні. Досліджувані, що вживають ненормативну лексику, ставлять на перше місце незалежність, відстоювання власної думки, тверду волю, ефективність у справах, високі запити, раціоналізм. Отже, це свідчить про те, що досліджувані з основної групи орієнтовані на результат, а не на метод досягнення результату. Молоді люди, схильні до вживання ненормативної лексики, не висувають високих вимог до себе та своєї поведінки, тому такі риси, як акуратність, відповідальність, самоконтроль, терпимість та вихованість не є для них домінуючими. З'ясовано, що передусім виховання толерантності, відповідальності за власні вчинки та саморегуляції зможе позбавити сучасне суспільство від проблеми лихослів'я.

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОЇ ОСОБИСТОСТІ

Т.В. КОХАНСЬКА

*ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
Дніпропетровськ, Україна*

Актуальність проблеми фізичного розвитку дітей викликана тим, що в сучасних умовах кардинально змінюються умови навколишнього середовища. При цьому на центральне місце виходять проблеми з впровадження здорового способу життя, а не гонка за виконанням нормативів. В зв'язку з цим розробка навчальних програм з таких дисциплін, як фізична культура в закладах освіти набуває нових форм та значення.

Важливе значення даної проблеми зумовлене тим, що все частіше стали повторюватися випадки смерті дітей на уроках фізкультури. З розвитком сучасних інформаційних технологій зміст дисципліни «фізична культура» змінився на успішне виконання нікому не потрібних нормативів, замість виховання в дитини потреби до здорового способу життя.

Мета статті – проаналізувати особливості формування навчальних планів з фізичної культури в освітніх закладах України та визначити переваги і недоліки їх функціонування.

Бурхливий розвиток цивілізації, особливо в останні десятиріччя, призвів до